

UTDANNINGSMELDING FOR DET PSYKOLOGISKE FAKULTET STUDIEÅRET 2004/2005

- 1.0 Innledning, kort oversikt over studieprogram**
- 2.0 Studentdata: opptak, resultat, gjennomføring**
  - 2.1 Opptak**
  - 2.2 Resultat 2004-2005**
  - 2.3 Frafall**
- 3.0 Kvalitetssikring og utvikling**
  - 3.1 Eksamen/vurdering**
  - 3.2 Sensorordning**
  - 3.3 Evaluering av program og emner**
  - 3.4 Rammevilkår**
  - 3.5 Hovedfunn fra evalueringene og tiltak for oppfølging**
  - 3.6 Tiltak rette mot høyere grad/arbeid med avhandling**
  - 3.7 Hovedpunkt i kvalitetsarbeidet ved fakultetet**
- 4.0 Analyse**
  - 4.1 Vurdering av studie- og fagtilbudet**
  - 4.2 Status i kvalitetsarbeidet og vurdering av læringsmiljøet**
  - 4.3 Resultatoppgåelse**
  - 4.4 Samlet vurdering**

1.0 Innledning og kort oversikt over studieprogram

Utdanningsmeldingen for Det psykologiske fakultet (DPF) for studieåret 2004/2005 vil bli presentert i tråd malen som ble oversendt fra Utdanningsavdelingen i brev av 26. mai 2005.

Det ble gitt undervisning innenfor disse studieprogram i løpet av studieåret 2004/2005:

- **Årsstudium i psykologi**
- **Bachelorprogram i arbeids- og organisasjonspsykologi**
- **Profesjonsstudium i psykologi**
- **Praktisk pedagogisk utdanning (påbyggingsstudiet)**
- **Master in Philosophy in Health Promotion**
- **Masterprogram i helsefag (studieretningene logopedi og helsefremmende arbeid)**
- **Masterprogram i pedagogikk (campus + IKT-basert)**
- **Masterprogram i barnevern (nytt fra våren 2005)**

Flere av disse programmene har i ulik grad innslag av tverrfaglighet i form av samarbeid med andre fakulteter. Emnene på årsstudiet i psykologi er åpen for de som har en studierett ved UiB og benyttes som valgfrie emner av studenter ved flere bachelorprogram fra andre fakulteter. De samme emnene er også lagt opp til gjenbruk av i bachelorprogrammet i arbeids- og organisasjonspsykologi, samt at de inngår som basis i de nye bachelorprogrammene som fakultetet igangsetter høsten 2005.

Masterprogrammene i helsefag er tverrfakultære samarbeid med Det medisinske fakultet, Institutt for samfunnsmedisinske fag.

I tillegg deltar fakultetet i **de integrerte lærerutdanningene** ved undervisning i førstesemesteret, pedagogikkdelen samt praksis.

2.0 Studentdata

2.1 Opptak

Til høsten 2004 var det opptak til følgende studium ved Det psykologiske fakultet:

Årsstudium i psykologi (Samordna opptak)

Før dette opptaket var det fakultets strategi at man skulle ha en stram regi og holde opptaksrammen på 800 plasser så langt det lot seg gjøre i tråd med kvalitetsreformens intensjoner om bedre oppfølging. Samtidig har man ikke i dette studieåret avholdt supplering, lokalt, etter Samordna opptak i tråd med praksis forøvrig ved UiB. Ved tidligere opptak til lavere grad har det vært avholdt supplering både etter hovedopptaket om høsten og til vårsemesteret og man har tatt opp alle kvalifiserte. I praksis betyr det at det for første gang på lenge har vært et adgangsregulert opptak til årsstudiet, regulert av karakterer/poeng:

- Opptaksramme 800 plasser
- 853 ja-svar
- Innen 1. september meldte det seg drøyt 900 studenter til årsstudiets emner

Dette innebærer en reduksjon i undervisningspåmelding på disse emner i forhold til tidligere år.

Over 600 studenter har meldt seg til seminarundervisning på fakultetets innføringsemner og rundt 500 har fått plass på EXPHIL-seminarmodell. Intensjonen er å tilrettelegge for flere plasser og tilbudet ble utvidet ytterligere fra og med våren 2005. Intensjonen er at alle som ønsker, skal få plass på seminar fra høsten 2005 på førstesemesteremnene. Det vurderes også å gjøre seminarene obligatorisk, men dette må ses i forhold til ressurstilgangen som begrenses av tilgangen på seminarledere/undervisningsassistenter.

Bachelor i arbeids- og organisasjonspsykologi (Samordna opptak)

- Opptaksramme 40 plasser
- 41 ja-svar
- Alle møtte på orienteringsmøtet

I tillegg ble det avholdt et internt opptak til 200 nivå -kursene for å kunne tilby disse til de mange studenter som allerede var i besittelse av emner som inngår i programmet. Siden dette er kurs med

undervisning som krever adgangsregulering, var det 48 som fikk tilbud etter den kapasiteten som var beregnet.

Psykologstudiet (internt opptak)

- Opptaksramme 36 plasser
- 307 søkere
- Alle 36 møtte på orienteringsmøtet.

Praktisk pedagogisk utdanning, PPU (internt opptak)

- Opptaksramme 60 plasser
- 253 søkere
- 81 tilbud

Videreutdanning i barnevern

- Opptaksramme 24 plasser
- 28 søkere
- 24 søkere fikk tilbud om studieplass

Master of Philosophy in Health Promotion (internt opptak)

- Opptaksramme 20 plasser, 7 kvoteplasser og 13 ordinære
- 132 søkere
- 20 søkere fikk skriftlig tilbud om studieplass
- 20 takket ja til plass

Masterprogram i logopedi

Det kom inn 10 søknader til masterprogrammet i logopedi, der ingen av søkerne var kvalifiserte for master. Det ble avgjort at de fem av søkerne som var utdannet logopedier skulle få tilbud om plass dersom de avlegger en særskilt metodeprøve før studiestart. To av studentene gjennomførte metodeeksamen, og startet opp på masterprogrammet.

2.2/2.3 Resultat/frafall 2004-2005

Den foreløpige resultatrapporten for studieåret viser reelle tall for høsten 2004 og tentative tall for våren 2005 siden den endelige rapporteringen til DBH har frist 15. september og alle rapporter ikke er klare i skrivende stund. Likevel kan vi ut fra de data som foreligger se konturene av en utvikling.

Studiepoeng, studenter, gjennomføring:

Fakultetet hadde meget gode søkertall for høsten 2004 og 2005. Dette gjelder både nyetablerte tilbud så vel som de eksisterende.

I og med at opptaket høsten 2004, særlig på årsstudiet, førte til et lavere studenttall enn tidligere semester ble også produksjonen av årsenheter (511) på lavere grad redusert i forhold til tidligere høstsemester. Andre medvirkende årsaker er at omleggingen i forbindelse med kvalitetsreformen har medført at noen store emner innen arbeids- og organisasjonspsykologi, som normalt ville blitt undervist dette studieåret, ble skjøvet til høsten 2005. Det faktum at lavere grad nå er adgangsregulert uten supplering og våropptak er også en viktig forklaringsfaktor. Strykprosenten var over forventet på de store emnene på årsstudiet høsten 2004, noe som fakultetet har fokus på og har satt i verk tiltak mot. Blant annet ble det gjennomført en stor undersøkelse blant studentene på de emnene som har høyest strykprosent og frafall for kartlegge årsakene til problemet. I tillegg har seminarvirksomheten blitt intensivert og studieplanene revidert. Resultatet av tiltakene vil forventes å få full effekt høsten 2005, men allerede våren 2005 var strykprosenten en del redusert. Videre kan vi se at produksjonen av årsenheter også våren 2005 er lavere enn tidligere (ca. 550), noe som tolkes med samme begrunnelse som for høsten.

Totalt har fakultetet et resultatkrav for budsjettåret 2005 på 1294 årsenheter og dette vil anslagsvis ikke bli nådd i studieåret 04/05, bl.a. relatert til kutt i opptaksrammen på 300 studieplasser på årsstudiet i 2005 og det faktum at kvalitetsreformen med regulering av studieprogram har ført til at vi nå har 1000 færre registrerte studenter sammenlignet med 2003. Resultatkravet for 2004 lå på 1350 årsenheter, hvilket bare er 56 ekvivalenter mer enn årets resultatkrav, til tross for det vedtatte studieplasskuttet på 300 studieplasser på årsstudiet.

Kandidater på profesjons/masternivå:

Resultatmålet på uteksaminerte for budsjettåret ser ut til å bli overskredet med god margin. For studieåret 04/05 har fakultetet langt flere kandidater enn det målet tilsier, og det er ingenting som tilsier at den utviklingen ikke skal fortsette. Gjennomføringen er god, særlig på profesjonsstudiet, men også på de ulike masterprogrammene.

Utvexling:

På dette punktet ser det også ut til at resultatmålet blir nådd med god margin, men fakultetet regner med kravene vil bli ytterligere skjerpet i fremtiden i tråd med målene i strategisk plan for UiB. Det er derfor nedsatt et arbeid for å øke internasjonaliseringen på både utdanningssiden og forskningssiden. Et utvalg er oppnevnt for å lage en strategi/handlingsplan med følgende fokus:

- Utvikle motivasjonstiltak for å øke interessen for å reise ut, dette gjelder for både studenter og ansatte.
- Plan for å nå målet om at alle studieprogrammer i løpet av et studieår skal kunne tilby minst ett kurs på engelsk.
- Utvikle nye gjensidige avtaler med institusjoner internasjonalt for både studentutveksling, stipendiatutveksling og forskerutveksling.
- Rydde i eksisterende avtaler, terminere/revitalisere samarbeid.
- Utvikle tiltak/incentiver for å øke publisering internasjonalt, også i samarbeid med utenlandske forskere.
- Tilrettelegge for utenlandsopphold i forskningstermin.
- Legge til rette for at utenlandske forskere kan få gjesteopphold ved fakultetet.
- Plan for promotering av Det Psykologiske fakultetet som et faglig godt og spennende studiested for internasjonale studenter og forskere.

3.0 Kvalitetssikring og utvikling

3.1 Eksamen/vurdering

Fakultetet benytter et vidt spekter av vurderingsformer som bl.a. omfatter skriftlige og muntlige individuelle oppgaver, gruppeoppgaver, flervalgstester, undervisningsvurderinger og mappevurdering. Mens profesjonsutdanningen i stor grad benytter bestått/ikke bestått i sine vurderinger, er karakterskalaen A – F mest benyttet i de øvrige studiene. Ved de store laveregradsemnene har flervalgstester vært prøvd ut (f.o.m. h-03).

Når det gjelder karakterbruken, har fakultetet deltatt aktivt i det nasjonale referansepanelet og har bidratt i arbeidet med å sikre entydig nasjonal bruk av karakterskalaen. DPF kan vise til at karakterbruken allerede nå er i samsvar med de intensjonene som er satt i forbindelse med det nye karaktersystemet.

3.2 Sensorordning

Innen utgangen av vårsemesteret 2005 hadde fakultetet opprettet programsensorer for alle studieprogrammene. Rapporter fra programsensorene vil imidlertid ikke foreligge for studieåret 2004-05 da dette arbeidet først vil komme i gang for studieåret 05/06. I prosessen med å finne programsensorer ble det klart at retningslinjene som forelå ikke i tilstrekkelig grad gav et bilde av hva rollen som programsensor skulle innebære. Etter henstilling fra fakultetet foreligger det nå operasjonaliserte retningslinjer fra Utdanningsutvalget.

På tross av at den nye universitets- og høyskoleloven har åpnet opp for andre kvalitetssikringsmetoder enn individuell vurdering av ekstern sensor, har fakultetet ikke benyttet seg av dette. Fakultetet ønsker en diskusjon omkring dette tema og har utarbeidd en samlet oversikt over undervisnings- og vurderingsformer for alle emnene ved fakultetet. Sammen med ordningen med programsensor vil programutvalgene med dette ha den nødvendige informasjon for å vurdere dagens bruk av ekstern sensor med tanke på å redusere bruk av sensor på individnivå.

3.3 Evaluering program/emner

Som tidligere nevnt, gjennomførte DPF en undersøkelse blant førstesemesterstudentene høsten 2004. Evalueringen bekreftet sammenheng mellom studentenes tidsbruk, deltakelse på organisert undervisningsaktivitet og karakterer. Tatt i betraktning den lave gjennomføringen på fakultetets førstesemesteremner høsten 2003 og 2004, var det et poeng med undersøkelsen også å avdekke

studentenes mål med studiene. Det viste seg her at studentene med mer langsiktige studiemål også presterte best.

Evalueringspraksis ved fakultetet er at emnene på årsstudiet/laveregrad skal rapporteres en gang pr år, det semesteret det normalt er flest studenter. For øvrig velger instituttene selv hvilke emner som skal rapporteres (til sammen 1/3 av emnene som er undervist, jmf Kvalitetshåndboken). Fakultetet har en god tradisjon i forhold til å evaluere sin undervisning og benytter i dette arbeidet en rekke ulike metoder, alt fra elektroniske undersøkelser til evalueringsmøter med studentene.

Når det gjelder programevaluering har fakultetstyret vedtatt en plan for gjennomføring. I henhold til denne planen skal profesjonsstudiet evalueres først.

- De ulike metodene som benyttes preges i stor grad av studentmedvirkning, spesielt gjelder dette i oppfølgingen av evalueringsresultatene. Det er videre en tendens at flere går over til elektroniske evalueringsmetoder samt at ansvars plasseringen i programutvalgene medfører en mer helhetlig evaluering. Dialogmetodene kan ellers vise til at problemer i større grad blir løst underveis i samarbeid med studentene.
- I forhold til tidligere praksis er evalueringshyppigheten ved fakultetet noe redusert, men frekvensen ligger likevel godt over kravet i Kvalitetshåndboken.
- For at evalueringer skal være nyttige og kunne følges opp, krever dette både en lav terskel for å gi tilbakemeldinger samtidig som tilbakemeldingene må ha en form som lar seg følge opp. Både studenter og fagmiljø vil ha nytte av større kunnskap på dette området.

3.4 Rammevilkår

Areal: Når det gjelder areal til studentformål, har fakultetet over lengre tid uttrykt behov for nye lokaler og utbedring av eksisterende lokaler. I løpet av studieåret har det pågått arbeid i Christiesgate 12 for å klargjøre ett nytt auditorium og fem nye seminarrom. I tillegg er fakultetet lovet nye lokaler i Christiesgate 13 (etter Studia) som etter planen vil bli tilrettelagt for undervisningsrom og arbeidsplasser (læringssenter) for studentene. Fakultetet har også utarbeidet en plan for tilpassing av de øvrige lokalene i Christiesgate 13 og iverksetting av denne planen vil også bedre studentene sine arbeidsforhold.

Når dette er nevnt, ønsker fakultetet også å peke på at riving av Studentsenteret med to store auditorium har medført svært vanskelige planleggingsforhold for de store emnene ved fakultetet, der kvalitet og etablerte pedagogiske metoder har måtte vike av økonomiske hensyn. Studentevalueringene fra de aktuelle emnene viser også at konsekvensene i form av at all undervisning ble konsentrert på 2 dager i lokaler som ikke var tilrettelagt for undervisning ikke var godt mottatt blant studentene. Fakultetet ber i den anledning om et auditoriesituasjonen ved UiB tas opp til vurdering sentralt. Til totalbilde hører det også med å nevne at fakultetet vil miste undervisningsrommene i Nygårdsgaten 1b (4 seminarrom).

Når det gjelder timeplanlegging og rombestilling, har fakultetet opplevd en del problemer knyttet til innføringen av nytt timeplanleggingssystem ved universitetet. Fakultetet har imidlertid ønsket å delta proaktivt og har derfor vært det første fakultetet som har fått opplæring i og delegerte oppgaver knyttet til timeplanleggingssystemet og det tilhørende redigeringsarbeidet.

IKT. Ansatte ved fakultetet har vist stor interesse for å ta i bruk IKT både til undervisning (inkl PBL), vurdering og evaluering. I tillegg er et av våre mastertilbud et rent IKT-studium (pedagogikk). Fakultetet har gjennom tildeling av kvalitetsreformmidler ønske om ytterligere å ta i bruk og tilrettelegge for bruk av IKT i undervisningssammenheng. Studentportalen blir også tatt i bruk av stadig flere av lærerne ved fakultetet.

Bibliotek. Fagmiljøene ved DPF gir fakultetsbiblioteket svært gode tilbakemeldinger på fakultetsbibliotekets tjenester og servicenivå. Fakultetsbiblioteket bidrar også til å tilrettelegge for økt bruk av IKT i utdanningen ved å skaffe aktuell litteratur elektronisk og ved å tilby ulike kurs for studentene.

Lærerressurser: Økt forutsigbarhet i forhold til tilgjengelige undervisere er en utfordring som meldes inn fra flere institutt, og fakultetet legger vekt på å bedre denne situasjonen i samarbeid både med egne institutter og sentralt nivå.

3.5 Hovedfunn fra evalueringene

Fakultetets undervisning får i det store og hele gode tilbakemeldinger fra studentene, og funn fra evalueringene gir oss retning i det videre kvalitetsutviklingsarbeidet. Innspill varierer fra konkrete pensumkommentarer til forslag om forbedringer på det organisatoriske rundt den faglige aktiviteten. Enkelte funn (årsstudiet) viser at også studentene har noe å hente på egen studieadferd, eksempelvis med å forberede seg til forelesningene og å påta seg mindre lønnet arbeid. Av tiltak på instituttnivå kan følgende nevnes:

- Sikre sammenheng og hindre overlapp mellom BA og MA og innad i profesjonsutdanningen
- Øke internasjonaliseringen, både i form av å tilrettelegge for utveksling, men også å internasjonalisere utdanningen i form av engelskspråklige emner og engelskspråklig litteratur
- Forbedre evalueringsprosedyrene
- Evaluere undervisnings- og vurderingsformene, bl. a. er undervisning i mindre grupper ønskelig. Det å samtidig øke kompetansen lærerstaben er et viktig del av dette punktet.
- Økt forutsigbarhet på lærersiden

Avslutningsvis oppfordres universitetet sentralt til å tilby bedre tilbud på bærbart PC-utstyr for studentene i en tid der stadig mer informasjon og oppfølging skjer via nettet.

3.6 Tiltak rettet mot høyere grad/arbeid med avhandling

Fakultetet sine masterprogram har hatt en meget god gjennomføring, og fakultetet har derfor ikke iverksatt tiltak på dette nivået. Flere av studietilbudene har deltidsopplegg for gjennomføringen, og dette har i en periode vært vanskelig å rapportere.

Når det gjelder arbeid med gjennomstrømning på dr. gradsnivå, har fakultetet fulgt opp NFR-evalueringen ved å innføre et belønningssystem for stipendiater som leverer inn sin avhandling innen gjeldende tidsfrister.

3.7 Hovedpunkt i kvalitetsarbeidet ved fakultetet

KUE – Kvalitetsutvalg for Undervisning og Evaluering. Innføringen av Kvalitetsreformen med ny struktur på utdanningstilbudene våre medførte også en organisatorisk endring ved fakultetet i form av opprettelsen av KUE våren 2005. Dette utvalget skal blant annet sikre kvalitet i utdanningene, og skal ha tilsyn med at evaluering og kvalitetssikring er i tråd med "Handbok for kvalitetssikring av universitetsstudia".

Undervisningsdagen ved fakultetet har etablert seg som en interessant og lærerik dag som dekker flere behov i forhold til den samlede forvaltning og læring knyttet til fakultetets utdanningstilbud, der temaene spenner fra utdanningsstrategi/politikk til "best practice".

Alle studieprogram ved fakultetet ledes nå av et programutvalg. Programutvalgene vil spille en svært viktig rolle i arbeidet med å sikre gode studieprogram, og fakultetet vil i sitt reviderte budsjett for 2005 foreslå en styrking av disse utvalgene.

4.4 Samlet vurdering

DPF har etablert nye studietilbud både i forkant av og i tilknytning til Kvalitetsreformen og starter høsten 2005 fire nye bachelorprogram. Fakultetet har gått fra tre program i 1999 til 14 studieprogram i 2005 og er således i sterk vekst og omstilling på utdanningssiden. Ved etablering av de nye bachelortilbudene er det lagt vekt på at emner skal kunne gjenbrukes på tvers av studieløpene. Fakultetet erfarer stor søknad både til de etablerte og de nye studieprogrammene og legger vekt på å følge studentene tett i deres utdanningsløp. Fakultetet er oppmerksom på at alle de nye programmene er krevende å initiere og vil følge ressurstilgang og –bruk for å sikre god balanse og konsolidering av etablert og ny drift.

I tillegg spiller fakultetet inn ytterligere to studieplaner til budsjettprosessen i høst. Studieplan for opprettelse av et tverrfaglig/tverrfakultært Bachelorprogram i logopedi og et Masterstudium i arbeids- og organisasjonspsykologi. Bachelorstudiet i logopedi skal gi grunnlag for opptak til eksisterende Master i helsefag, studieretning logopedi. Tre fakultet har deltatt i utviklingen av et slikt program; Det

medisinske fakultet, Det historisk-filosofiske fakultet og Det psykologiske fakultet. Når det gjelder Masterstudiet i arbeids- og organisasjonspsykologi, er det ferdigstilt et planarbeid etter bla. påtrykk fra universitetsledelsen og studentene på bachelorprogrammet i arbeids- og organisasjonspsykologi, et fag som har etablert seg som ett av universitetets mest etterspurte programmer på lavere grad. Etablering krever tilførsel av friske midler.

Når det gjelder fakultetets ansvar for lærerutdanningen, har dette endret seg fra og med studieåret 2004/05. DPF har nå et koordinerende ansvar for hele UiBs lærerutdanning både når det gjelder eksamen og praksis og har også ansvar for all pedagogikkundervisning på påbyggingsløpet og de integrerte løpene. Omorganiseringen av lærerutdanningen har medført en del uklare linjer og ansvarsfordeling/-myndighet mellom DPF og de andre fakultetene/instituttene. Det er derfor behov for en gjennomgang av eksisterende organer og deres funksjonsområder og tydeliggjøring av mandat og saksgang mellom de ulike involverte parter. Likeledes er det behov for å utrede og avklare ressursbehov knyttet til de nyetablerte integrerte løpene både på undervisnings- og praksissiden.

Etableringen av programutvalg og Kvalitetsutvalget for undervisning og evaluering har bidratt til økt fokus på utdanningskvalitet og sammenheng mellom ulike emner på de enkelte studieprogram og mellom Bachelor- og Masternivå. Programutvalgenes virksomhet er fortsatt i støpeskjeen, men DPF har stor tillit til at denne måten å organisere oppfølging av undervisningstilbud og –kvalitet skal bidra til å opprettholde og videreutvikle høy studiekvalitet, studentaktive læringsformer og variasjon i undervisningstilnærmingene på studietilbudene ved fakultet.